

การพัฒนาระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรม
ตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี
สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์
วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก*

THE DEVELOPMENT OF MORAL AND ETHICAL TEACHING SYSTEM
BASED ON THE HISTORY OF BUDDHA CHINNARAT STUDIES FOR
UNDERGRADUATE STUDENTS' DEPARTMENT OF SOCIAL STUDIES,
FACULTY OF EDUCATION BUDDHA CHINNARAT BUDDHIST COLLEGE
PHITSANULOK PROVINCE

พระครูใบฎีกาธน ธนawatthano (เนียมวงศ์)*, สายรุ้ง บุปผาพันธ์ และนิเวศน์ วงศ์สุวรรณ
Phrakrubaideeka Thanoo Thanawatthano (Niamwong)*, Sairoong Bubphaphun and Niwes Wongsuwan

มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

*Corresponding Author E-mail: thanooo1144@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมาของพระพุทธรูปชินราชในการพัฒนาวิธีการสอนคุณธรรมและจริยธรรม 2) ประเมินสภาพการเรียนการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา 3) พัฒนาระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา 4) ประเมินและรับรองระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยและพัฒนา ด้วยการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีจำนวนประชากร ทั้งหมด จำนวน 38 คน จึงได้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 38 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาประวัติความเป็นมาของพระพุทธรูปชินราชในการพัฒนาวิธีการสอนคุณธรรมและจริยธรรม พบว่า ทุกสถาบัน คือ บ้าน วัด และมหาวิทยาลัยจะต้องช่วยกันปลูกฝัง

* Received June 3, 2024; Revised December 12, 2024; Accepted December 19, 2024

ส่งเสริม ด้วยวิธีการสอน คือ สร้างค่านิยม "เป็นคนดีมีคุณธรรม" และการเป็นแบบอย่างโดยปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย

2. ผลการประเมิน พบว่า ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม นิสิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (4.36) ด้านความประหยัด (4.47) ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (4.41) ด้านระเบียบวินัย (4.37) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (4.30) และด้านความกตัญญูต่อเวทีย (4.23)

3. ผลการพัฒนาระบบ ประกอบด้วย 1) ชื่อระบบ ข้อมูลประกอบการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของระบบ และ วิธีการพัฒนาระบบ 3) รายละเอียดของระบบ 4) การประเมินระบบ และผลที่คาดว่าจะได้รับ

4. ผลการประเมินและรับรองระบบ พบว่า ผลการประเมินระบบ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สะท้อนให้เห็นว่านิสิตมีความคิดเห็นต่อระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมที่สูงขึ้น และผลการรับรองระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรม พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนา, ระบบการสอนคุณธรรม, ประวัติพุทธชินราชศึกษา, สำหรับนิสิตปริญญาตรี

ABSTRACT

This research article aimed to 1) study the history of Buddha Chinnarat for the development of moral and ethical teaching, 2) evaluate the moral and ethical teaching and learning status according to the history of Buddha Chinnarat Studies, 3) develop a system of moral and ethical teaching according to the history of Buddha Chinnarat Studies, and 4) evaluate and certify the moral and ethical teaching system according to the history of Buddha Chinnarat Studies. The research methodology was based on an experimental research design through experimental research. The total population was 38 people. The experiment was conducted with a sample of Grades 1-4 students in the Bachelor of Education Program in Social Studies, Semester 1, and Academic Year 2023.

The research results revealed that:

1. The study of the history of Buddha Chinnarat for the development of moral and ethical teaching showed that all institutions, i.e., homes, temples, and universities, need to help each other to instill and promote students using a teaching method by creating the value of "being a good person with moral," and being a good role model by practicing good things.

2. Overall, the evaluation results showed that students' opinions about the five aspects were at a high level, with an average of 4.36. When considering

each aspect, thriftiness had an average of 4.47, behaving oneself to be beneficial to the public was 4.41, discipline was 4.37, honesty was 4.30, and gratitude was 4.23.

3. The system development results consisted of 1) System name and information supplementing for learning management, 2) Objectives of the system and how to develop the system, 3) System details, and 4) System evaluation and anticipated benefits.

4. Evaluation results and certification found that the system evaluation results were different, with a statistical significance level of 0.05, reflecting that students had a higher level of opinions about moral and ethical teaching. The results of the certification of moral and ethical teaching found students had a high level of opinions.

Keywords: Development, Ethical Teaching System, History of Buddha Chinnarat Studies, Undergraduate Students

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นกฎหมายบังคับใช้ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2559 ถึง 30 กันยายน 2564 นั้นมีหลักการสำคัญ คือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวดังนั้น ภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” ของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) การพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กนักเรียน เยาวชนถือเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากปัจจุบันคุณธรรมจริยธรรมในสังคมลดน้อยลงไปมาก คนในสังคมเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น การอบรมสั่งสอนเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครู-อาจารย์ และพ่อแม่ ผู้ปกครองต้องดูแลเอาใจใส่ หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูหรืออบรมสั่งสอนอย่างใดก็จะเป็นอย่างนั้น ซึ่งครู-อาจารย์เป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เด็กนักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นคนดีของสังคม พ่อ-แม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กต้องคอยดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น เมื่อทุกคนมีคุณธรรมจริยธรรมมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันไม่เอารัดเอาเปรียบ เคารพกฎกติกา ระเบียบต่าง ๆ เป็นการช่วยสร้างสังคมที่น่าอยู่ต่อไป (พิระพงษ์ สายเชื้อ, 2559) การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากร

มนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาและเป็นเครื่องชี้นำสังคมเพราะว่ามนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ดีจะต้องเป็นมนุษย์ที่มีการศึกษาไม่ว่าจะเป็นวิชาความรู้ทางโลก หรือวิชาความรู้ทางธรรม (สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2542)

ปัจจุบัน นิสิต นักศึกษา จำนวนมากที่จะเติบโตขึ้นไปเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคตยังมีพฤติกรรม ภาพลักษณ์ต่าง ๆ ที่มีปัญหาในหลาย ๆ ด้าน โดยปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการขาดคุณธรรมและจริยธรรมนอกเหนือจากความรู้ในวิชาการ การสร้างจิตสำนึก คุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งจะช่วยให้สังคมโดยรวมมีความเข้มแข็งและส่งผลต่อเศรษฐกิจที่ดีขึ้น รวมทั้งยังเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้มีความอยู่ดีมีสุข รู้จักความพอประมาณอย่างมีเหตุผล (เศรษฐกิจพอเพียง) และมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี โดยควบคู่ไปกับการพัฒนาที่มุ่งสู่คุณภาพในทุกด้าน โดยเฉพาะการเสริมสร้างคนไทยในอนาคต ให้มีความรู้ มีภูมิปัญญา รู้เท่าทันเหตุการณ์ต่าง ๆ ของโลก เข้าใจเหตุและผลในสิ่งที่เกิดขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏ การสร้างคุณค่าที่ดีในสังคมบนผืนแผ่นดินไทย การอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทยมีสังคมโดยรวมที่มีคุณภาพ ประกอบด้วยความสมดุล ความพอดีซึ่งสามารถสร้างคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกพึ่งตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการจัดการศึกษาสิ่งเอื้อประโยชน์ เพื่อการเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษา เพื่อการพัฒนานคนในระยะยาว อันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศต่อไป

การศึกษาคูณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาเพื่อการวิจัยและใช้ในการพัฒนาเยาวชน นิสิต นักศึกษาไทยให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญมากจะต้องปลูกฝังให้กับนักศึกษาที่จะเติบโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญในสังคม เพราะถ้าคนในสังคมเป็นคนดีแล้ว สังคมก็จะมีความสุข แต่ถ้าคนในสังคมไม่ดี ก็จะมีปัญหา เดือดร้อน มีการเอารัดเอาเปรียบการแก่งแย่งแข่งขันในสิ่งที่ผิดคุณธรรมและจริยธรรม โดยที่กฎหมายอาจจะไม่ได้บังคับ หรือมีบทลงโทษ นอกจากนี้นักศึกษาที่ได้รับอิทธิพลต่างชาติและการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการผลิตและการดำรงชีวิต และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน ทำให้นักศึกษาที่ต่างเพศกัน นักศึกษาที่เรียนต่างหลักสูตรกัน และมีสภาพแวดล้อมทางครอบครัวต่างกัน อาจจะมีความคิดเห็นในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมที่แตกต่างกัน คุณธรรม จริยธรรม มีความหมายรวมถึงศีลธรรม โดยประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปัญหาหลายอย่างทางสังคม ซึ่งมีต้นเหตุมาจากคนในชาติยังขาดการศึกษาที่ดีและบกพร่องทางคุณธรรม จริยธรรม ทำให้คนจำนวนมากไม่มีเหตุผล ขาดระเบียบวินัย ขาดความรักสามัคคีและมีการเบียดเบียน ทุจริต แม้จะมีการกระตุ้นเตือนอยู่ตลอดเวลา แต่คนก็ไม่มีการตระหนักเท่าที่ควรนอกจากนั้นคุณธรรม จริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรมที่แก้ไขและพัฒนาได้ยาก ต้องใช้เวลาและกระทำอย่างต่อเนื่องจึงต้องอาศัยบทบาทของทางการศึกษา ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของคนในชาติ ในการปฏิรูป

การศึกษาจึงเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและนำลงสู่การปฏิบัติ โดยในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาให้เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สถาบันการศึกษาในฐานะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนจำเป็นต้องให้การศึกษารอบด้าน ทั้งพัฒนาความเป็นคน (Manhood) พัฒนากำลังคน (Man power) นอกจากนั้นยังต้องพัฒนาศักยภาพของคน (Man potential) เพื่อเสริมสร้างความสามารถที่ต่อสู้ความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคลอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อผลิตคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ (จิรภา คำพา และสมบัติ วรินทร์นุวัตร, 2559)

การศึกษาประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษา เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ท้องถิ่นตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริง การทำงาน และการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเอง มีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาข้อมูลในเบื้องต้น วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหารปรากฏในจารึกสุโขทัยหลักที่ 8 (จารึกเขาสุมนกูฏ) ว่าพญาลิไท “ปุพระมหาธาตุปลูกพระศรีมหาโพธิ์” ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่คุ้นเคยและมักเรียกขานกันว่า “วัดใหญ่” จนติดปากมีพระประธานองค์ใหญ่ที่ประดิษฐานในวิหาร คือ “พระพุทธชินราช” ชาวเมืองพิษณุโลกนิยมเรียกกันอย่างสนิทคุ้นเคยว่า “หลวงพ่อใหญ่” ตามไปด้วย วัดใหญ่นับว่าเป็นพระอารามหลวงที่สำคัญของจังหวัดพิษณุโลก เพราะเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพิษณุโลกและชาวไทยทั้งประเทศ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร หรือวัดใหญ่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่านทางทิศตะวันออก ตรงข้ามกับศาลากลางจังหวัดพิษณุโลก ปัจจุบันนี้วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร หรือวัดใหญ่ เป็นวัดชั้นเอก “วรมหาวิหาร” สร้างขึ้นในสมัยพระมหาธรรมราชาลิไทแห่งกรุงสุโขทัย หรือพระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกมาสร้างเมืองสองแคว ในปี พ.ศ. 1900 พร้อมกับสร้างวัดพระศรีรัตน มหาธาตุในปีเดียวกัน จากข้อมูลสาระสำคัญดังกล่าว การพัฒนาชุดความรู้ เรื่องพุทธชินราชศึกษาจึงได้มุ่งเน้นให้เกิดองค์ความรู้ในประวัติวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ตำนานการสร้างพระพุทธชินราช ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธชินราชกับพระมหากษัตริย์ไทยรวมทั้งโบราณวัตถุ และโบราณสถานในพื้นที่การศึกษาพระพุทธชินราชซึ่งเป็นพระพุทธรูปสำคัญของประเทศชาติ เป็นการศึกษาพุทธศิลป์ในทางพระพุทธศาสนา รวมถึงพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ยาวนานจนถึงปัจจุบัน นักศึกษาสามารถนำหลักพุทธธรรมทางพุทธศาสนามาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษาในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประวัติความเป็นมาของพระพุทธชินราชในการพัฒนาวิธีการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตาม

ประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก สามารถนำไปบูรณาการส่งเสริมการปฏิบัติตนเองให้เป็นไปตามกรอบคุณธรรม จริยธรรมที่สำคัญก่อเกิดความสุขสงบในสังคมไทย ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ประวัติความเป็นมาของพระพุทธชินราชในการพัฒนาวิธีการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อประเมินสภาพการเรียนรู้การสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อพัฒนาระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก
4. เพื่อประเมินและรับรองระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนาระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) มุ่งศึกษาระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับมีขั้นตอนแบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ความรู้ประวัติความเป็นมาของพระพุทธชินราชในการพัฒนาวิธีการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรีสาขาวิชาสังคมศึกษาคณะครุศาสตร์วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ระยะที่ 2 ประเมินสภาพการเรียนรู้การสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ระยะที่ 3 พัฒนาระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ระยะที่ 4 ประเมินและรับรองระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

ประชากรที่ใช้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ได้แก่ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 38 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1. นิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 17 รูป/คน (เรียนวิชาพุทธชินราชศึกษา)
2. นิสิตชั้นปีที่ 2 จำนวน 5 รูป/คน
3. นิสิตชั้นปีที่ 3 จำนวน 3 รูป/คน
4. นิสิตชั้นปีที่ 4 จำนวน 13 รูป/คน

รวมทั้งรวม 38 รูป/คน โดยการเลือกแบบการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิธีการสอน คุณธรรมจริยธรรมตามประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชา สังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) จำนวน 20 รูป/คน ได้แก่

1. กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 5 คน
2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน จำนวน 5 รูป/คน
3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านคุณธรรมและจริยธรรม จำนวน 5 รูป/คน
4. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษา จำนวน 5 รูป/คน

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการสนทนาพูดคุยกันประมาณ 12 รูป/คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิธีการสอนคุณธรรมจริยธรรมหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษาและด้านพระพุทธศาสนา ด้วยการคัดเลือกจากคุณวุฒิตามความเชี่ยวชาญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีมาสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอนรายละเอียดมีดังนี้

แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของพระพุทธชินราชในการพัฒนาวิธีการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชา สังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) จำนวน 20 รูป/คน

1. กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 5 คน
2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน จำนวน 5 รูป/คน
3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านคุณธรรมและจริยธรรม จำนวน 5 รูป/คน

4. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษา จำนวน 5 รูป/คน

แบบสอบถาม (Questionnaire) ข้อมูลเบื้องต้นของสภาพการเรียนการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการเพื่อพิจารณาลักษณะพื้นที่และสถานที่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยโดยลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating scale) โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลกโดยมีข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม แล้วจัดบันทึกลักษณะการบรรยาย (Descriptive) เพื่อที่จะนำข้อมูลวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ วิเคราะห์ผลการศึกษานี้จะใช้แบบการวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎี ซึ่งผู้วิจัยจะใช้กรอบแนวคิดของสุรางค์ จันทวานิช ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประวัติความเป็นมาของพระพุทธชินราชในการพัฒนาวิธีการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

2. แบบสอบถาม

- 2.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ในการตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

- 2.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเมินสภาพการเรียนการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) หาค่าเฉลี่ยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตร นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยมีการแปลผลคะแนน สำหรับการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ หาความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของแบบประเมินโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับขอบเขตของสภาพการเรียนการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี

สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลกตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนดไว้

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach

3. การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลจากผู้เชี่ยวชาญโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาของพระพุทธชินราชในการพัฒนาวิธีการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษาสำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมาของพระพุทธชินราชในการพัฒนาวิธีการสอนคุณธรรมจริยธรรมตามประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงศิลปกรรมที่สำคัญนับว่าเป็นเครื่องวัดความเจริญก้าวหน้าด้านจิตใจ สังคม ศาสนา เศรษฐกิจ เพราะศิลปกรรมเชื่อมโยงสถาบันหลักของชาติ จะเห็นได้จากรัชกาลที่ 6 พระราชินิพนธ์ว่า เมืองใดไร้ศิลปะโสภณ เมืองนั้นไม่พ้นเสื่อมทราม แสดงว่าวัดความเจริญและความเสื่อมของสังคมได้ ที่สำคัญอีกอย่างคือ ศิลปกรรมไทย เป็นเอกลักษณ์ของไทยร่วมกับศิลปวัฒนธรรมไทย ถ้าบอกว่า บ้านทรงไทย ย่อมมีหลังคาทรงไทย มีหน้าจั่ว ทรงกาแล หงส์ ห่าน นกเป็ดห่าน ชูคอ ถ้าเป็นอุโบสถ วิหาร ศาลา วัด ก็จะมาคู่กับช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์

วิธีการศึกษาใช้หลักการที่ว่า ธรรมดการรับรู้ทุกชนิดนั้นมีแหล่ง ความรู้ 2 แหล่ง คือ แหล่งความรู้ภายนอก เรียกว่า ปรโตโมสะ กับ โยนิโสมนสิการ ศิลปกรรมถือว่า เป็นแหล่งปรโตโมสะ ส่วนสื่อธรรมจากศิลปะนั้น เป็นโยนิโสมนสิการ สอดคล้องกับหลักการ บุคลาธิฐาน กับ ธรรมาธิฐาน แหล่งศิลปะเหล่านี้ที่อุดมสมบูรณ์แบบที่สุดคือ วัด กับราชวัง ทั้งที่เป็นการปฏิบัติ ของบุคคล สถานที่ พิธีการ จึงกล่าวได้ว่า วัดกับราชวังเป็นแหล่งศิลปกรรม รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สร้างวัดประจำรัชสมัยไว้ชื่อ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) ซึ่งจะเห็นว่า เต็มไปด้วยศิลปะและศาสตร์ เป็นเอกลักษณ์ของชาติ มีความเด่นชัดมากที่สุดแม้เครื่องบินมองลงมาเห็นวัดกับราชวัง ก็ย่อมรู้ว่า นี่คือประเทศไทยและศิลปกรรมเหล่านี้เป็นแหล่งเศรษฐกิจ สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแก่ประเทศด้วยการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าชมสามารถเก็บรายได้เข้าประเทศเป็นอันดับต้น ๆ ของรายได้ประชาชาติ

ที่สำคัญคือ ศิลปกรรมเหล่านี้เป็นคุณค่าทางจิตใจด้วย ส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษานั้น สะท้อนให้เห็นถึงหลักคำสอนของพุทธศาสนาผ่านพุทธศิลป์ของพุทธชินราช โดยเน้นในเรื่องของหลักคำสอนซึ่งพระสงฆ์ในพุทธศาสนาเป็นผู้ถ่ายทอดให้แก่กัน ซึ่งทุกสถาบัน คือ บ้าน วัด และมหาวิทยาลัยจะต้องช่วยกัน

ปลูกฝัง ส่งเสริม ด้วยวิธีการสอน คือ สร้างค่านิยม เป็นคนดีมีคุณธรรม"สร้างแรงจูงใจให้ทำสิ่งดี สักสอนอบรม การเห็นแบบอย่างโดยปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี ให้รางวัลเมื่อทำความดี สร้างช่องทางให้ทำดี สนับสนุนให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการทำ ความดี นำนิสิตให้มีส่วนร่วมในการเรียกร้องคุณธรรมจริยธรรมในสังคม

2. ผลการประเมินสภาพการเรียนรู้การสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อสภาพการเรียนรู้การสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (4.36) สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านความประหยัด (4.47) ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (4.41) ด้านระเบียบวินัย (4.37) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (4.30) และ ด้านความกตัญญูตเวที (4.23) ตามลำดับ

3. ผลการพัฒนาระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ส่วนที่ 1 คือ ชื่อระบบ ระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ข้อมูลประกอบการจัดการเรียนรู้ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของระบบ และวิธีการพัฒนาระบบ ส่วนที่ 3 รายละเอียดของระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ 1) การเรียนการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก 2) วิชาพุทธชินราชศึกษา (รายละเอียดในภาคผนวก) ประกอบด้วยประวัติพุทธชินราชศึกษา และบทเรียนที่สำคัญ 7 บท ได้แก่บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพุทธชินราชศึกษา บทที่ 2 ประวัติวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร บทที่ 3 ตำนานการสร้างพระพุทธรูปชินราช บทที่ 4 พระพุทธรูปชินราชกับพระมหากษัตริย์ไทย บทที่ 5 โบราณวัตถุที่สำคัญของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร บทที่ 6 โบราณสถานที่สำคัญของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร บทที่ 7 งานพุทธศิลป์พระพุทธรูปชินราชถิ่นสองแคว (พระพุทธรูปชินราชอินโดจีน) ส่วนที่ 4 คือ 1) การประเมินและรับรองระบบจากการนำระบบไปใช้ในส่วนของการเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องของระบบ และ 2) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

4. ผลการประเมินและรับรองระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

ผลการทดสอบก่อนและหลังการนำระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 38 คน มีผลการประเมินระบบการสอนคุณธรรมจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษาสำหรับนิสิตในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดพิษณุโลกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สะท้อนให้เห็นว่านิสิตมีความคิดเห็นต่อระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษาที่สูงขึ้น และผลการรับรองระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความถูกต้อง (4.14) ด้านความเหมาะสม (4.12) ด้านความเป็นไปได้ (4.11) ด้านความเป็นประโยชน์ (4.09)

อภิปรายผล

ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาของพระพุทธชินราชในการพัฒนาวิธีการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัย พบว่า ประวัติความเป็นมาของพระพุทธชินราชในการพัฒนาวิธีการสอนคุณธรรมจริยธรรมตามประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงศิลปกรรมที่สำคัญนับว่าเป็นเครื่องวัดความเจริญก้าวหน้าด้านจิตใจ สังคม ศาสนา เศรษฐกิจ เพราะศิลปกรรมเชื่อมโยงสถาบันหลักของชาติ ศิลปกรรมเป็นคุณค่าทางจิตใจด้วย ส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษานั้น สะท้อนให้เห็นถึงหลักคำสอนของพุทธศาสนาผ่านพุทธศิลป์ของพุทธชินราช โดยเน้นในเรื่องของหลักคำสอนซึ่งพระสงฆ์ในพุทธศาสนาเป็นผู้ถ่ายทอดให้แก่ นิสิต ซึ่งทุกสถาบัน คือ บ้าน วัด และมหาวิทยาลัยจะต้องช่วยกันปลูกฝัง ส่งเสริม ด้วยวิธีการสอน คือ สร้างค่านิยม "เป็นคนดีมีคุณธรรม" สร้างแรงจูงใจให้ทำสิ่งดี ส่งสอนอบรม การเห็นแบบอย่างโดยปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี ให้รางวัลเมื่อทำความดี สร้างช่องทางให้ทำดี สนับสนุนให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรม ส่งเสริมการทำความดี นำนิสิตให้มีส่วนร่วมในการเรียกร้องคุณธรรมจริยธรรมในสังคม สอดคล้องกับ พระครูนนทวรกิจ มหาลาโก ได้ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า ด้านการมีวินัย ควรมีกิจกรรมปฏิบัติตามกฎระเบียบโรงเรียนแก่นักเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม การแต่งกาย และให้ทางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ควรมีกิจกรรมปลูกฝังด้านความซื่อสัตย์ และเห็นว่าคุณค่าของความซื่อสัตย์ต่อตน ผู้ปกครอง เพื่อน ๆ ด้านความมีเมตตา อยากให้มีกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยจิตเมตตาโดยไม่คิดหวัง

ผลสิ่งอื่นตอบแทน ด้านการประหยัด ทางโรงเรียนควรจัดกิจกรรมเสริมด้านการประหยัดด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น หยอดเหรียญใส่กระปุกออมสิน ด้านความกตัญญู ควรมีกิจกรรมส่งเสริมความรักต่อผู้มีพระคุณ (พระครูนนทวรกิจ มหาลาโภ, 2556) และสอดคล้องกับ พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ ว่า นักเรียนโดยส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากเมื่อ พิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้นเป็นกิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มากที่สุด รองลงมาเป็นด้านผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ ด้านผู้เรียนมีความประหยัด ด้านผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวทิตะ และด้านผู้เรียนมีวินัย ตามลำดับ (พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร), 2555)

2. ผลการประเมินสภาพการเรียนรู้การสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อสภาพการเรียนรู้การสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับพระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ พบว่า นักเรียนโดยส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากเมื่อ พิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้นเป็นกิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ ด้านผู้เรียนมีความประหยัด ด้านผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวทิตะ และด้านผู้เรียนมีวินัย ตามลำดับ ปัญหาและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมคือโรงเรียน ควรมีการกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจนในด้านระเบียบวินัยควรจัดนิทรรศการในด้านวินัยให้มากขึ้นและต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในด้านการมีวินัยให้เกิดขึ้นในตัวของนักเรียนเองด้านความซื่อสัตย์สุจริตควรปลูกฝังนักเรียนให้เห็นถึงประโยชน์ของคุณธรรมและจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตตามความเหมาะสม ด้านความกตัญญูควรปลูกฝังให้นักเรียนได้รับรู้ถึงความกตัญญูกตเวทิตะซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ด้านความประหยัดควรปลูกฝังให้เกิดเป็นนิสัยและควรส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักการออม และประโยชน์ของการออม ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมควรเสริมสร้างวินัยในด้านจิตอาสาในนักเรียนให้มากขึ้น เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมอื่น ๆ (พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร), 2555)

3. ผลการพัฒนากระบวนการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ส่วนที่ 1 คือ ชื่อระบบ ระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา ข้อมูลประกอบการจัดการเรียนรู้ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของระบบและวิธีการ

พัฒนาระบบ ส่วนที่ 3 รายละเอียดของระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา ได้แก่ 1) การเรียนการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา 2) ชุดการเรียนรู้ วิชาพุทธชินราชศึกษา (รายละเอียดในภาคผนวก) ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ที่สำคัญ 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ตำนานการสร้างพระพุทธรูปชินราช หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พระพุทธรูปชินราชกับพระมหากษัตริย์ไทย หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 โบราณวัตถุและโบราณสถานที่สำคัญของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุฯ ส่วนที่ 4 คือ 1) การประเมินและรับรองระบบจากการนำระบบไปใช้ในส่วนของความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องของระบบ และ 2) ผลที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ พระครูวิริยญาณนุยุต (นิพนธ์ ญาณวีโร/โสดา) โดยศึกษาเรื่องกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนโรงเรียนกุสว้างสามัคคี อำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนโรงเรียนกุสว้างสามัคคีการสอนศีลธรรมในโรงเรียนกุสว้างสามัคคีกิจกรรมที่ส่งผลให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียน คือ กิจกรรมส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม ได้แก่ ศีล 5 พรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 และฆราวาสธรรม 4 เป็นการจรรโลงศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปนักเรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนานักเรียนเห็นความสำคัญของการทำบุญและปลูกฝังจิตสำนึกให้นักเรียนรู้จักการเข้าวัดลำดับการทำบุญตามหลักพระพุทธศาสนามีอารมณ์ที่อ่อนโยนจิตใจสงบมีสมาธิในการเรียนพฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดกุสว้างสามัคคีที่แสดงออกทางกายและวาจา (พระครูวิริยญาณนุยุต (นิพนธ์ ญาณวีโร/โสดา), 2555)

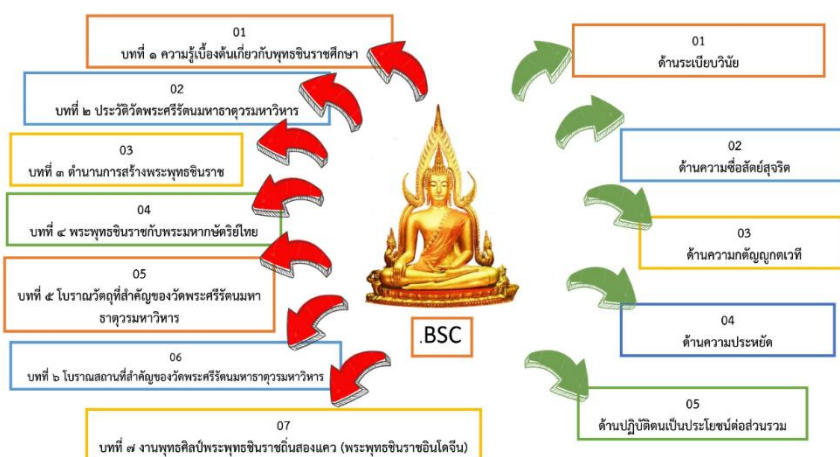
4. ผลการประเมินและรับรองระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

ผลการทดสอบก่อนและหลังการนำระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา จำนวน 38 คน มีผลการประเมินระบบการสอนคุณธรรมจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สะท้อนให้เห็นว่านิสิตมีความคิดเห็นต่อระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรม ตามประวัติพุทธชินราชศึกษาที่สูงขึ้น และผลการรับรองระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษาพบว่า นิสิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ นพดล อิน ที่ได้ศึกษาเรื่องพระพุทธรูปหมวดพระพุทธรูปชินราช: แนวทางการศึกษาและจัดกลุ่มรูปแบบวิธานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์ที่จะศึกษารูปแบบทางศิลปะของพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัย สกulpture พิษณุโลกหรือหมวดพระพุทธรูปชินราช โดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสกุลช่างต่าง ๆ และบริบททางประวัติศาสตร์ ในช่วงระยะเวลาของการเกิดรูปแบบทางศิลปะนี้ขึ้นมาที่เมืองพิษณุโลก ทั้งนี้ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ร่วมกันกับ

หลักฐานด้านเอกสาร พร้อมทั้งเสนอแนะประเด็นใหม่ ที่ควรมีการศึกษาต่อไปด้วยผลการศึกษาวิจัย 1) พระพุทธรูปศิลปะสุโขทัย ที่พบอยู่ในหมวดพระพุทธรูปชินราช จะมีพระพักตร์กลม พระวรกายที่อวบอ้วน และมีการทำนิ้วพระหัตถ์ทั้งสี่ให้มีความยาวเสมอกันเหมือนกับพระพุทธรูปชินราช ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษที่เกิดขึ้นเฉพาะพระพุทธรูปสกุลช่างพิษณุโลกเท่านั้นโดยมีพัฒนาการมาจากพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัยหมวดใหญ่ 2) สามารถจำแนกพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัย หมวดพระพุทธรูปชินราช ที่ประดิษฐานอยู่ตามพระอารามต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครได้โดยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ร่วมกับการศึกษาทางรูปแบบศิลปะ 3) การทำนิ้วพระหัตถ์ทั้งสี่ให้มีความยาวเสมอกันของพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัยหมวดพระพุทธรูปชินราช เป็นรูปแบบศิลปะเฉพาะของสกุลช่างพิษณุโลกที่เกิดขึ้นในช่วงปลายสมัยสุโขทัยในช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ 20 และเป็นแบบอย่างทางศิลปะให้กับศิลปะในสมัยหลังต่อมา (นพดล อิน, 2554) และสอดคล้องกับ Chin การศึกษาความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา ครูฝึกสอน และครูประจำการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในไต้หวัน ผลวิจัย พบว่า นักศึกษามัธยมศึกษาในชนบทมีระดับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม เจตคติ และพฤติกรรมต่อสิ่งแวดล้อมดังต่อไปนี้ นักเรียนที่มีระดับขั้นสูงกว่าจะมีคะแนนทดสอบน้อยกว่านักเรียนที่มีระดับขั้นต่ำกว่าครูชนบทมีความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าครูในเมืองเด็กผู้หญิงจะเอาใจใส่ปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าเด็กผู้ชาย ครูฝึกสอนและครูประจำการมีความรู้ไม่แตกต่างกับนักเรียนมัธยม และครูประจำการจะเอาใจใส่สิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้อื่น (Chin, 1994)

องค์ความรู้วิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ จากการพัฒนาระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย “BCS”

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก” โดยผู้วิจัยสรุปได้เป็น “BCS” ดังนี้

BUDDHA CHINARAJ หมายถึง **พุทธชินราชศึกษา** ประวัติความเป็นมาของพระพุทธชินราชในการพัฒนาวิธีการสอนคุณธรรมจริยธรรมตามประวัติศาสตร์พุทธชินราชศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงศิลปกรรมที่สำคัญนับว่าเป็นเครื่องวัดความเจริญก้าวหน้าด้านจิตใจ สังคม ศาสนา เศรษฐกิจ เพราะศิลปกรรมเชื่อมโยงสถาบันหลักของชาติ จะเห็นได้จากรัชกาลที่ 6 พระราชนิพนธ์ว่า เมืองใดไร้ศิลปะโสภณ เมืองนั้นไม่พ้นเสื่อมทราม แสดงว่า วัดความเจริญและความเสื่อมของสังคมได้ ที่สำคัญอีกอย่างคือ ศิลปกรรมไทยเป็นเอกลักษณ์ของไทยร่วมกับศิลปวัฒนธรรมไทย ถ้าบอกว่า บ้านทรงไทย ย่อมมีหลังคาทรงไทย มีหน้าจั่ว ทรงกาแล หงส์ท่อน นกเปิดท่อน ชูคอ ถ้าเป็นอุโบสถ วิหาร ศาลา วัด ก็จะมาคู่กับช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ วิธีการศึกษาใช้หลักการที่ว่า ธรรมดการรับรู้ทุกชนิดนั้นมีแหล่งความรู้ 2 แหล่ง คือ แหล่งความรู้ภายนอก เรียกว่า โปรโตโมสกับโยนิโสมนสิการ ศิลปกรรมถือว่าเป็นแหล่งโปรโตโมส ส่วนสื่อธรรมจากศิลปะนั้นเป็นโยนิโสมนสิการ สอดคล้องกับหลักการบุคลาธิษฐานกับธรรมาธิษฐาน แหล่งศิลปะเหล่านี้ที่อุดมสมบูรณ์แบบที่สุด คือ วัดกัษราชวัง ทั้งที่เป็นการปฏิบัติของบุคคลสถานที่ พิธีการ จึงกล่าวได้ว่า วัดกัษราชวังเป็นแหล่งศิลปกรรม รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์สร้างวัดประจำรัชสมัยไว้ชื่อ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) ซึ่งจะเห็นว่า เต็มไปด้วยศิลปะและศาสตร์ เป็นเอกลักษณ์ของชาติ มีความเด่นชัดมากที่สุดแม้เครื่องบินมองลงมาเห็นวัดกัษราชวัง ก็ย่อมรู้ว่า นี่คือประเทศไทยและศิลปกรรมเหล่านี้เป็นแหล่งเศรษฐกิจ สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแก่ประเทศด้วยการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าชม สามารถเก็บรายได้เข้าประเทศเป็นอันดับต้น ๆ ของรายได้ประชาชาติ ที่สำคัญคือ ศิลปกรรมเหล่านี้เป็นคุณค่าทางจิตใจด้วย ชุดการเรียนรู้ วิชาพุทธชินราชศึกษา ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ที่สำคัญ 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ดำเนินการสร้างพระพุทธชินราช หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พระพุทธชินราชกับพระมหากษัตริย์ไทย หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 โบราณวัตถุและโบราณสถานที่สำคัญของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุฯ

โดยพุทธศาสนิกชนที่ตินั้น นอกจากจะถือปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โดยการละเว้นจากความชั่ว และทำความดีประกอบกันแล้ว การสวดมนต์และกราบไหว้พระก่อนนอนเป็นประจำทุกวัน ก็จะทำให้มีความสุข และความเจริญ ให้เกิดแก่ตัวเราตลอดไป การศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธชินราช จึงแสดงให้เห็นถึงพุทธจริยวัตรของพระพุทธเจ้า ทรงปฏิบัติในช่วงเวลานั้น และการศึกษาพุทธประวัติทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความเลื่อมใส ศรัทธา และนำหลักคำสอนต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชีวิตของตน ครอบครัว และสังคมได้

S หมายถึง SYSTEM ระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความประหยัด ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเสริมให้นิสิตมีคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานเป็นคนดี คนเก่งในสังคม สร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคม ประเทศชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก โดยผู้วิจัยสรุปได้เป็น BCS คือ BUDDHA CHINARAJ คือ พุทธชินราชศึกษา S คือ SYSTEM ระบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความประหยัด ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเสริมให้นิสิตมีคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานเป็นคนดี คนเก่งในสังคม สร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคม ประเทศชาติต่อไป ควรนำไปส่งเสริมกับนิสิตของมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นิสิตมีความละเอียดต่อการกระทำผิดทั้งทางกาย วาจา จิตใจ ไม่เก็บสิ่งของคนไว้เป็นสมบัติตนเอง
3. ส่งเสริมให้นิสิตมีจิตอาสาช่วยเหลืองานมหาวิทยาลัย และแสดงความเคารพต่ออาจารย์ก่อนเข้าศึกษาในห้องเรียน
4. ปลูกฝังให้นิสิตใช้สิ่งของของมหาวิทยาลัยอย่างประหยัด ใช้น้ำ ไฟ และสาธารณูปโภคของตนเองและมหาวิทยาลัยอย่างประหยัดและรู้คุณค่า
5. จัดทำป้ายข้อความให้นิสิตช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำแก่เพื่อนในการใช้ไฟฟ้า น้ำของมหาวิทยาลัยอย่างประหยัด และเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาของมหาวิทยาลัยและชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษากระบวนการส่งเสริมนิสิตให้ความเคารพต่อกิจกรรมกับเพื่อนในห้อง ปฏิบัติตามระเบียบและการแต่งกายของมหาวิทยาลัย
2. ควรศึกษากิจกรรมส่งเสริมให้นิสิตมีความละเอียดต่อการกระทำผิดทั้งทางกาย วาจา จิตใจ ไม่เก็บสิ่งของคนไว้เป็นสมบัติตนเอง
3. ควรศึกษากิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมตามประวัติพุทธชินราชศึกษา สำหรับนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

เอกสารอ้างอิง

- จิรภา คำทา และสมบัติ วรันทนวัตร. (2559). การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น. Veridian E-Journal. Silpakorn University. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ, 9(2), 1962-1978.
- พระครูนนทวรกิจ (มหาลาภ). (2556). การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร). (2555). การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิธานนุยุต (นิพนธ์ ญาณวีโร/โสดา). (2555). กิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนโรงเรียนกุสว้างสามัคคี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พีระพงษ์ สายเชื้อ. (2559). โครงการโรงเรียนคุณธรรม มุ่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้ได้กพร้อมสร้างสังคมน่าอยู่. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. (2542). การส่งเสริมศาสนาและพัฒนาจิตใจและการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ.
- Chin. C. (1994). A study of environmental knowledge. Attired and behavior of secondary student pre- and in-service teachers in Taiwan. Dissertation Abstract International, 36(11), 2970-A.

